

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2022. gada 17. februārī
(OR. fr)

6319/22

JAI 203
JUSTCIV 24
COPEN 49
FREMP 33

PIEZĪME

Sūtītājs:	Prezidentvalsts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
Temats:	Piekļuve advokātam un tiesiskums - prezidentvalsts diskusiju dokuments

---

Gatavojoties Tieslietu un iekšlietu padomes sanāksmei 2022. gada 3. un 4. martā, pielikumā ir pievienots minētais dokuments.

Advokātiem ir svarīga loma tiesiskuma un tiesu neatkarības aizsardzībā, vienlaikus ievērojot varas dalījumu un pamattiesības. Pildot savus konsultāciju, pārstāvības un juridiskās palīdzības pienākumus, viņi aizstāv personu tiesības un brīvības, uzstājas tiesās viņu vārdā un tādējādi veicina pieejamu, saprotamu, taisnīgu un cilvēcisku justīciju.

Valstī, kurā valda tiesiskums, advokāti ir gan neaizstājama saikne starp personām un viņu justīcijas sistēmu, gan arī spēcīgs bastions pret jebkāda veida patvaļīgu varu.

Eiropas Komisijas 2021. gada ziņojumā par tiesiskumu ir uzsvērts, ka efektīva tiesu sistēma paredz to, ka advokātiem ir jāvar brīvi sniegt konsultācijas un pārstāvēt klientus, un advokatūrām ir svarīga loma, palīdzot garantēt advokātu neatkarību un profesionālo godprātību.

Tāpēc advokātiem savi pienākumi ir jāveic ar zināmām garantijām attiecībā uz valsts iestādēm, ekonomisko varu, tiesu varu, kolēģiem, klientiem un pat savām interesēm. Advokatūras, kurās advokāti apvienojas un organizē savu darbību, šajā ziņā palīdz garantēt advokātu neatkarību, profesionālo godprātību un ētiku.

Noteikumi, kas reglamentē advokāta profesiju, tagad un galvenokārt ir valsts noteikumi. Par pašu advokāta profesijas definīciju nav vienprātības Eiropas Savienībā, bet dažādās dalībvalstīs tā ir atšķirīga. Tomēr gan Eiropas Savienībā, gan ārpus tās advokāta profesijas pārstāvju vidū ir tie, kas aicina nosodīt uzbrukumus, kas var tikt vērsti pret viņu profesiju.

Visā pasaulē laikposmā no 2010. līdz 2020. gadam gandrīz 2500 advokātu tika noslepkavoti, arestēti vai apdraudēti ¹. Eiropas Advokatūru un juristu biedrību padome (CCBE) norāda, ka Eiropas kontinentā, kur tiesiskuma ievērošana kopumā joprojām ir augsta, uzbrukumi advokātiem joprojām pastāv un izpaužas draudos, konfidencialitātes pārkāpumos attiecībās ar klientu, advokātu asociēšanā ar viņu klientiem un dažkārt mēģinājumos kavēt profesijas praktizēšanu.

Turklāt uzbrukumi advokāta profesijai attiecas ne tikai uz atsevišķiem advokātiem. Tie var attiekties arī uz profesiju kopumā - vai nu tieši, vai netieši.

Kopumā gadījumos, kad notiek regress tiesiskuma jomā un uzbrukumi tiesnešu neatkarībai, advokāti ir īpaši apdraudēti. Ņemot vērā iepriekš minēto, Komisija savā gada ziņojumā par tiesiskumu arvien lielāku uzsvāru liek uz advokātu stāvokļa izvērtēšanu dažādās dalībvalstīs. Ņemot vērā advokātu būtisko lomu tiesu iestāžu sistēmas darbībā, tiesu iestāžu pieejamības nodrošināšanā saviem līdzpilsoņiem un pamattiesību un pamatbrīvību aizsardzībā, advokāti ir viena no visvairāk skartajām profesijām, kad tiek apdraudēts tiesiskums.

2021. gada rezultātu apkopojumā tiesiskuma jomā ² ir uzsvērts, ka advokatūrām ir svarīga loma advokātu neatkarības nodrošināšanā, un atgādināts, ka Eiropas standarti ³ cita starpā paredz brīvību praktizēt advokāta profesijā un advokatūru neatkarību un nosaka pamatprincipus disciplinārlietām pret advokātiem.

---

¹ CCBE 2021. gada 6. decembra atbilde uz apspriešanos ar ANO īpašo referentu tiesnešu un advokātu neatkarības jautājumos saistībā ar viņa gaidāmā ziņojuma par advokātu aizsardzību sagatavošanu.

https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/HUMAN_RIGHTS/HR_Position_papers/FR_HR_20211206_CCBE-response-to-the-UN-Special-Rapporteur-on-the-Independence-of-Judges-and-Lawyers.pdf

² Sk. jo īpaši 58. attēlu "Advokatūru un advokātu neatkarība".

³ Eiropas Padomes Ministru komitejas ieteikums Nr. R(2000)21.

Attiecībā uz saistošiem instrumentiem Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. pantā ir nostiprinātas tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu, kas ietver tiesības uz aizstāvību. Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantā ir nostiprinātas tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu un ikvienam ir paredzēta iespēja saņemt konsultācijas, aizstāvību un pārstāvību.

Attiecībā uz ieteikuma tiesību ("soft law") instrumentiem Apvienoto Nāciju Organizācijas 1990. gada Havanas principos ⁴ ir nostiprināti pamatprincipi, kas attiecas uz advokatūras lomu. Eiropas Padomes ieteikumā Nr. R(2000)21 par brīvību praktizēt advokāta profesijā ⁵ dalībvalstīs ir aicinātas cita starpā nodrošināt advokātu uzskatu un vārda brīvību, dienesta noslēpuma ievērošanu un tiesības uz aizsardzību pret jebkāda veida spiedienu, sankcijām vai draudiem.

Eiropas Savienībā advokāta profesija tiek reglamentēta no pakalpojumu sniegšanas brīvības aspekta. Tādējādi 1977. gada 22. marta Direktīvā 77/249/EEK ⁶ un 1998. gada 16. februāra Direktīvā 98/5/EK ⁷ ir paredzēti noteikumi un nosacījumi advokātam *ad hoc* vai pastāvīgi praktizēt dalībvalstī, kas nav tā dalībvalsts, kurā viņš ieguvis kvalifikāciju.

---

⁴ [Pamatprincipi, kas attiecas uz advokatūras lomu](#), pieņemti Apvienoto Nāciju Organizācijas astotajā kongresā par noziegumu novēršanu un apiešanos ar likumpārkāpējiem, kurš no 1990. gada 27. augusta līdz 7. septembrim notika Havanā (Kubā).

⁵ Ministru komitejas [ieteikums Nr. R\(2000\)21](#) dalībvalstīm par brīvību praktizēt advokāta profesijā, pieņemts 2000. gada 25. oktobrī.

⁶ Padomes 1977. gada 22. marta [Direktīva 77/249/EEK](#) par pasākumiem, kas palīdz advokātiem sekmīgi īstenot brīvību sniegt pakalpojumus .

⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 16. februāra [Direktīva 98/5/EK](#) par pasākumiem, lai atvieglotu advokāta profesijas pastāvīgo praktizēšanu dalībvalstī, kas nav tā dalībvalsts, kurā iegūta kvalifikācija.

Advokāta profesijas praktizēšana ir reglamentēta pakārtoti arī sekundārajos tiesību aktos krimināllietu jomā, piemēram, 2012. gada 22. maija Direktīvā 2012/13/ES par tiesībām uz informāciju kriminālprocesā ⁸ vai 2013. gada 22. oktobra Direktīvā 2013/48/ES par tiesībām uz advokāta palīdzību ⁹, kuras 4. pantā ir nostiprināta advokāta un klienta saziņas konfidencialitāte.

Eiropas Parlamentam 2006. gada 23. marta rezolūcijā par juridiskajām profesijām un vispārējām interesēm saistībā ar tiesu iestāžu sistēmu darbību jau ir bijusi iespēja "*pilnībā atzī[t] juridisko profesiju būtisko lomu demokrātiskā sabiedrībā, nodrošinot civiltiesību ievērošanu, tiesiskumu un drošu likumu piemērošanu, gan tad, kad advokāti pārstāv un aizstāv savus klientus tiesā, gan tad, kad viņi sniedz saviem klientiem juridiskas konsultācijas*".

Tomēr ES līmenī nav īpašu noteikumu par advokāta profesijas statusu vai ētiku ¹⁰. Eiropas Savienības Tiesas pastāvīgajā judikatūrā šajā ziņā ir atgādināts, ka, nepastāvot īpašiem Eiropas noteikumiem, "*katra dalībvalsts principā var brīvi reglamentēt advokātu profesionālo darbību savā teritorijā*" ¹¹, jo noteikumi, kas piemērojami profesijai, dažādās valstīs var būtiski atšķirties.

Šāda vienota kopuma trūkums sniedz lielu elastību judikatūrā, bet neļauj atsaukties uz kopīgiem standartiem gadījumos, kad advokātu neatkarība kopumā vai atsevišķi tiktu apdraudēta vai vismaz apstrīdēta.

---

⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 22. maija [Direktīva 2012/13/ES](#) par tiesībām uz informāciju kriminālprocesā.

⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes [Direktīva 2013/48/ES](#) (2013. gada 22. oktobris) par tiesībām uz advokāta palīdzību kriminālprocesā un Eiropas apcietināšanas ordera procesā, par tiesībām uz to, ka pēc brīvības atņemšanas informē trešo personu, un par tiesībām, kamēr atņemta brīvība, sazināties ar trešām personām un konsulārajām iestādēm.

¹⁰ Eiropas Advokatūru un juristu biedrību padome 2021. gadā pieņēma "Eiropas advokātu ētikas kodeksa paraugu".

¹¹ EKT, 2002. gada 19. februāris, *Wouters u.c./Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten*, [lieta C-309/99](#), 99. punkts.

Šajā sakarā varētu sākt pārdomas par vienotu noteikumu kopumu attiecībā uz advokāta profesiju, kas ir būtisks elements, lai nodrošinātu justīcijas pienācīgu darbību Eiropas Savienībā. Darbs šajā virzienā turpinās Eiropas Padomē. Eiropas Tiesiskās sadarbības komiteja (*CDCJ*) pašlaik strādā pie tā, lai izpētītu iespēju izstrādāt jaunu Eiropas juridisko instrumentu par advokāta profesiju. Ir vērts apsvērt iespēju Eiropas Savienībai arī pievērsties šim jautājumam. Īpašās prasības attiecībā uz tiesas nolēmumu kvalitāti, lai īstenotu savstarpējas uzticēšanās principu, kas raksturīgs Eiropas tiesiskajai telpai, varētu attaisnot to, ka Savienība apsver, vai un kā tā varētu vairāk vai mazāk ilgtermiņā pieņemt īpašu noteikumu kopumu šajā jomā.

Lai panāktu kopīgu progresu attiecībā uz līdzekļiem, kas vajadzīgi profesijas aizsardzībai, lai aizsargātu un veicinātu tiesiskumu, ministri tiks aicināti atbildēt uz šādiem jautājumiem:

- 1) Vai uzskatāt, ka, ņemot vērā situāciju Jūsu valstī, Eiropas advokāta profesijas statūti, kas garantētu neatkarīgu profesijas praktizēšanu, varētu palīdzēt nodrošināt tiesiskuma ievērošanu?
- 2) Kādi ir izaicinājumi, ar ko Savienībā advokāti saskaras, aizstāvot tiesiskumu, un kā Savienība varētu palīdzēt tos risināt?